Banský náučný chodník Rákoš

Kraj:	Košický kraj
Okres:	Rožňava
Geomorfologická jednotka:	Volovské vrchy
Geologická jednotka:	gemerské pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Rožňava, ŠM a pešo po štátnej ceste (Košická ul.) k severozápadu a vpravo po žltej značke 1,1 km (s prevýšením 65 m), resp. bus Rožňava, AS a po žltej turistickej značke k východu (smer hrad Krásna Hôrka) 1,7 km (s prevýšením 115 m)
Východisko:	Rožňava, cyklistické rázcestie Podrákoš vo svahu nad čerpacou stanicou
Trasa:	Rožňava, Podrákoš – západnými a južnými svahmi vrchu Rákoš (800 m n. m.) – štôlňa Schlosser – zvyšky strážneho domčeka lanovej dráhy – štôlňa Žigmund – štôlňa Berta – lom pod Sitárkou – Rožňava, Podrákoš
Dĺžka, prevýšenie:	10 km, prevýšenie 390 m
Čas prechodu:	4,5 h
Počet zastávok:	5
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: banícke, historické

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: V závere je trasa súbežná so žltou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2017

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Gemerský banícky spolok Bratstvo Rožňava, Šafárikova 43, 048 01 Rožňava

Poznámka: Na mnohých miestach na trase vidno stopy banskej činnosti. Štôlne Žigmund a Berta nie sú vďaka pevným horninám aj po niekoľkých desaťročiach zavalené.

Upozornenie: Trasa náučného chodníka je miestami súbežná, resp. ju križujú v území veľmi hojné cyklotrialové trasy, preto tomu treba venovať pozornosť. Znázornené sú v mape pri prvom informačnom paneli i v obrázku nižšie.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Pozri upozornenie vyššie!

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Rožňava. Okresné mesto na severnom okraji Rožňavskej kotliny pri kontakte Volovských vrchov a Revúckej vrchoviny pri ústí Rožňavského potoka do Slanej. Vznikla ako banícka osada, prvá písomná zmienka je z konca 13. storočia. Pomenovaná je podľa výnosnej bane Rosnoubana (Rozsnyóbánya, Rosenau). V roku 1410 sa stala slobodným kráľovským mestom. Ťažilo sa tu najmä zlato, striebro a meď, neskôr železná ruda. V 16. storočí baníctvo najmä vplyvom tureckých nájazdov upadlo a rozvinuli sa remeslá, v 18. – 19. storočí vznikli manufaktúry. Pôsobili tu napr. Pavel Jozef Šafárik a Samo Tomášik. V rokoch 1938 – 1945 bola súčasťou Maďarska. Meštianske domy na veľkom centrálnom štvorcovom Námestí baníkov – druhom najrozsiahlejšom na Slovensku – v historickom jadre mesta boli vybudované na štôlňach a kutacích jamách zlatých baní. Mnohé pri veľkých požiaroch v 16. a 18. storočí zhoreli, resp. boli barokovo prestavané a v 19. a 20. storočí prefasádované. V strede námestia stojí 38 m vysoká pôvodne neskororenesančná mestská (strážna) veža, postavená v polovici 17. storočia na ochranu mesta v čase tureckého nebezpečenstva. Významnou pamiatkou je pôvodne gotická rímskokatolícka biskupská katedrála Nanebovzatia Panny Márie roku 1304 s neskorogotickým tabuľovým obrazom z roku 1513, známym ako **Rožňavská Metercia** (viac v textoch k trase Čučma – banská obec. Náučný chodník na Železnej ceste). Od začiatku 19. storočia do druhej svetovej vojny boli v doline Rožňavského potoka v jej časti Čučma vo Volovských vrchoch na severnom okraji mesta železité kúpele. V druhej polovici 20. storočia tu pracovali závody strojárske, textilné a stavebnín.

Banícke múzeum v Rožňave. Vzniklo začiatkom 20. storočia spojením Mestského múzea a Bansko-hutníckeho múzea v Rožňave. Pozostáva zo štyroch expozícií a galérie. Bansko-hutnícka expozícia je inštalovaná v najstaršej budove v strednej Európe postavenej pre banícke a hutnícke múzejníctvo v roku 1905 podľa projektu Alexandra Mullera, riaditeľa rožňavských baní. Predstavuje históriu

gemerského baníctva a hutníctva od praveku po súčasnosť. Expozícia prírody Slovenského krasu a priľahlých oblastí prezentuje prírodné reálie a krásy tohto územia. Historická expozícia je umiestnená v budove niekdajšej Markovej manufaktúry na výrobu kože a prezentuje najkrajšie a najvzácnejšie zbierkové predmety múzea. Andrássyho obrazáreň sídli v Krásnohorskom Podhradí. Galéria Baníckeho múzea v Rožňave poriada výstavy, tvorivé dielne, múzejno-pedagogické hodiny, besedy ap.

Rákoš (800 m n. m.). Vrch severovýchodne nad Rožňavou v južnom okraji Volovských vrchov. V druhej polovici 16. storočia sa tu začali ťažiť železné rudy. Najskôr sa ťažil limonit, sekundárna železná ruda, predovšetkým formou povrchových dobývok v pingách. V 19. storočí sa začal dobývať siderit, ktorého ťažba trvala do začiatku deväťdesiatych rokov 20. storočia. Išlo o menej významný rudný rajón, ktorý bol od roku 1946 – ako závod Rožňava – súčasťou národného podniku Železorudné bane so sídlom v Spišskej Novej Vsi. V rokoch 1952 – 1957 na ložisku prebiehali prieskumné práce, ťažba začala v roku 1958, avšak z dôvodu malých hrúbok, častých zmien kvality a nepriaznivých bansko-technických pomerov bola banská činnosť po troch mesiacoch ukončená.

Rákoš – obec južne od Revúcej > Chodník malých netopierov Rákoš (*uvádzame pre zhodu mien*)

Volovské vrchy. Rozľahlé, až 70 km dlhé a vyše 30 km široké pohorie východo-západného smeru na juhu východného Slovenska zhruba medzi Dobšinou, Rožňavou, Medzevom, Košicami, Margecanmi, Krompachmi, Spišskou Novou Vsou a Dedinkami. Susedí na juhu s Revúckou vrchovinou, Rožňavskou kotlinou, Slovenským krasom a Košickou kotlinou, na severe s Čiernou horou, Hornádskou kotlinou a Slovenským rajom (podcelkom Spišsko-gemerského krasu) a na západe krátko so Stolickými vrchmi. Má komplikovanú vrásovo-zlomovú štruktúru i geologickú stavbu, v ktorej prevládajú paleozoické slabo premenené horniny (fylity, paleovulkanity) s výskytom železných a polymetalických rúd, sadrovca, magnezitu. Pri severnom a východnom okraji sa vyskytujú mezozoické vápence a dolomity (Galmus a oblasť okolo Folkmarskej skaly a Červenej skaly). Pomerne na veľkej ploche presahuje nadmorská výška 1 000 m, najvyšším je vrch Skalisko (1 293 m n. m.) v masíve Volovca v juhozápadnej časti pohoria severne nad Čučmou. Prevláda hornatinový, hladko modelovaný reliéf, len okolo Hnilca a Belej sa vytvorili širšie doliny až brázdy s miernejšie rezaným (podvrchovinným) reliéfom (Hnilecké podolie, Hámorská brázda). Zhruba rovnobežne so severnou hranicou pohorie naprieč – medzi Dedinkami a Margecanmi – preteká Hnilec hlbokou členitou dolinou, pozdĺž severnej hranice pohoria tečie Hornád, vo vnútri pohoria pramení napr. Bodva. Prevažne zalesnené pohorie s neveľkými pôvodne baníckymi sídlami križuje viacero cestných komunikácií vysoko ležiacimi sedlami (Dobšinský kopec, Grajnár, Súľová, Úhornianske sedlo, Štóske sedlo) a prechádza ním (dolinou Hnilca) železničná trať Červená Skala – Margecany.

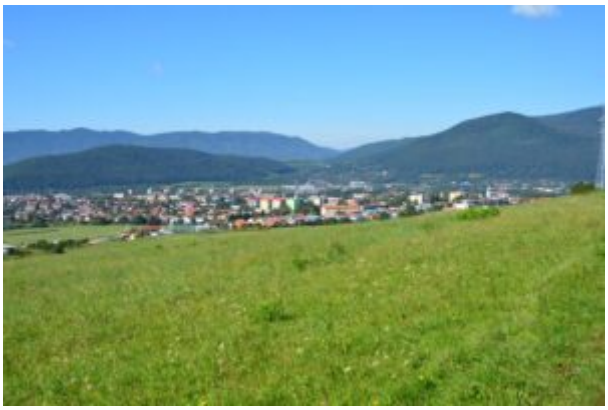
Názvy informačných panelov

1. Rožňava. História baníctva na Rákoši. Trasa náučného chodníka
2. Baníctvo v západnej časti vrchu Rákoš
3. Lanovka Malý vrch – Rožňava Baňa
4. Spôsob vyhľadávania a dobývania ložísk
5. Baníctvo východnej časti vrchu Rákoš

Tabuľky pri štôlniach (v teréne nečíslované)

1. Nová kutacia štôlňa
2. Štôlňa Vyšná Johan
3. Povrchový ťažobný zárez na žile Rákoš – Volárska
4. Neznáma kutacia štôlňa
5. Štôlňa Miklós

Slovenská Banská Cesta
24

Štôlňa Vyšná Johan

Legenda

